

1. XIX ғ. аяғымен XX ғ. басындағы "Жәдігтік" қозғалыс. Жәдігшілік деген негізі Әсей империясындағы түркі тілдес мұсылмандардың азартушылық қозғалысы болып табылады. Бұл қозғалыс біздің тарихымызда XIX ғ. аяғымен XX ғ. басында орын алған.

Қозғалыс барысында Жәдігшілік бағыттағы мектептер мен медреселер ашыла бастаған. Мұндай мектеп-медреселер жаратылыстану бағыттары мен түркі тілдері мен тарихына көп көңіл бөлін. Жәдігтік қозғалысының өзіндік басты идеялары болды. Яғни, бұл біздің дінімізді, дәстүрімізді, мәдениетімізді насихаттады.

XX ғ. басында жәдігтік қозғалысқа қарсы іс жүргізіліп келеді. Бірақ сонда да қазіргі кезде сақталып келе жатқан, даму үстіндегі рухани да мәдениетіміздің қазыналарымыз соның арқасында.

2. "Оян қазақ" үндеуінен Қаржаралы петициясына дейін.

"Оян қазақ" үндеуінің негізгі идеясы қазақ халқына мынадай әділетсіз өмірге көз жеткіздіру. Себебі сондай асыр заманда бірінші халқымызға үлкен қауіп төккен болатын. Тіпті сая кезде қазақ халқы еш қимылысыз өз күндерін көріп, баршытына көніп тұрған.

Қаржаралы петициясы халқымыздың қамыптасуына үлкен әсерін тигізген. Онда көптеген шарттар мен талаптар маңыздан болатын. Бұл талаптар қазақтардың тұрмыс тіршілігіне, басқару мағына өте қатты өзгерткен болатын.

3. XXz. басындағы ұлттық баспасөз және оның қоғамдық-саяси өмірдегі маңызы. Абай шығармаларының айтшықы рет басшылық тарапы көріні.

XXz басында ұлттық баспасөздің қоғамдық-саяси өмірдегі маңызы зор болды. 20-жасындағы баспасөздер біздің бүгінгі күндегі БАҰ-тың түр тамыры.

Ал Абайдың шығармаларының айтшықы рет басшылық шығуына кешер болсақ, бұрынғы қазақ қоғамы үшін бұл асым қазына бағып санаған. Менің ойымша егер сол кездері мұндай шығармалар уақытымыз басынмаса, алар жоғалып қалар еді. Абайдың шығармалары біздің рухани мұрасымыздың ең асым қазына. Оның шығармалары біздің қазақ әдебиетінің қайыптасуының ең басты кепілі.

Анаше партиясының құрылысы.

Анаше партиясы 1917 жылы 21 желтоқсан күні жерімізде құрылған. Тұрғын халық бірігіп көптеген қоғамдық ішкі істерді атқарып келеді. Бұл партияның құрылысының таты бір басты бағытыне мері ішкі істерді жетілдіруге бағытталған.

Бұл заманда партия құру, ішкі істерді жетілдіру, қоғамға нағыз аудару қазақтар үшін үлкен әрі өте ауыр ішкі істер болып келеді. Бірақ сонда да қазіргі өзінде Анаше партиясының жетілдірілуіне есімізді атап өту керек. Алардың қазақ халқы үшін атқарған ішкі істеріне біздің бүгінгі бейбіт, тәуелсіз ішкі істерді жетілдіруге келіміз.